

Проект Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки

Вступ

Національна стратегія визначає основні напрями, пріоритети, завдання і механізми реалізації державної політики в галузі освіти, кадрову і соціальну політику і складає основу для внесення змін і доповнень до чинного законодавства України, управління і фінансування, структури і змісту системи освіти.

Її розробка зумовлена необхідністю кардинальних змін, спрямованих на підвищення якості і конкурентоспроможності освіти, вирішення стратегічних завдань, що стоять перед національною системою освіти в нових економічних і соціокультурних умовах, інтеграцію її в європейський і світовий освітній простір.

Освіта є пріоритетним напрямом державної політики України. Держава виходить з того, що освіта – це стратегічний ресурс соціально-економічного, культурного і духовного розвитку суспільства, поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення міжнародного авторитету й іміджу нашої держави, створення умов для самореалізації кожної особистості.

Національна стратегія визначає основні напрями і шляхи реалізації ідей і положень Національної доктрини розвитку освіти, здійснення реформування освіти упродовж найближчих 10 років у нових соціально-економічних умовах.

I. Мета і пріоритетні напрями Національної стратегії розвитку освіти

1.1. Мета Національної стратегії розвитку освіти

Метою Національної стратегії розвитку освіти на наступне десятиріччя є:

- підвищення рівня і доступності якісної освіти для громадян України відповідно до вимог інноваційного розвитку економіки, сучасних потреб суспільства і кожного громадянина;
- забезпечення всебічного гармонійного розвитку людини як найвищої цінності суспільства.

1.2. Стратегічні напрями розвитку освіти

- оновлення законодавчо-нормативної бази системи освіти;
- оптимізація структури системи освіти;

- модернізація змісту освіти;
- підвищення якості освіти на інноваційній основі;
- створення системи національного виховання, розвитку та соціалізації дітей і молоді;
- забезпечення доступності та безперервності освіти;
- інформатизація освіти;
- розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті;
- забезпечення національного моніторингу якості освіти;
- підвищення соціального статусу педагогів;
- створення сучасної матеріально-технічної бази системи освіти;
- інтегрування національної системи освіти у європейський і світовий освітній простір.

II. Сучасний стан розвитку освіти

2.1. Аналіз сучасного стану національної системи освіти

В Україні створено законодавче поле для функціонування освітньої галузі, усіх її рівнів: закони по галузях освіти, нормативно-правові акти щодо забезпечення життєдіяльності навчальних закладів різних типів і форм власності, організації різних форм освіти.

В останні роки внесені важливі зміни до чинного законодавства стосовно дошкільної і загальної середньої освіти, законодавчо визначено 11-річну структуру середньої загальноосвітньої школи, запроваджено обов'язковість дошкільної освіти для усіх дітей 5-річного віку, затверджено Положення про освітній округ, нову редакцію Положення про загальноосвітній навчальний заклад, Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, Положення про екстернатну форму навчання, ухвалено Концепцію загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту, розроблено нову редакцію Концепції профільного навчання, Концепцію літературної освіти та інші.

З метою прискорення процесу реформування освітньої галузі на виконання Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» на урядовому рівні прийнято низку надзвичайно важливих для освіти державних цільових програм: розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року; розвитку позашкільної освіти на період до 2014 року; підвищення якості шкільної природничо-математичної освіти на період до 2015 року; розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 роки; впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів

інформаційно-комунікаційних технологій «Сто відсотків»; Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права інвалідів та розвитку системи реабілітації інвалідів на 2012-2020 роки.

Продовжується робота щодо реалізації державних програм, спрямованих на: інформатизацію та комп'ютеризацію загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, упровадження інформаційних та комунікаційних технологій в освіті і науці; забезпечення загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів сучасними технічними засобами навчання з природничо-математичних і технологічних дисциплін; державних цільових програм роботи з обдарованою молоддю, «Вчитель», «Шкільний автобус».

За десять років, що минуло від попереднього з'їзду, здійснені серйозні кроки щодо реалізації ідей і положень Національної доктрини розвитку освіти, реформування її згідно з потребами громадян і держави, підвищення її якості, доступності та конкурентоспроможності.

За цей час запроваджені державні освітні стандарти, модернізовано зміст і організацію усіх ланок освіти, створено національні підручники, запроваджено профільне навчання у старшій школі, зовнішнє незалежне оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів, Понад 95% загальноосвітніх навчальних закладів I-III ступеню забезпечено сучасними навчальними комп'ютерними комплексами, 85% шкіл та 98% ПТУ підключено до мережі Інтернет, започатковано організацію інклюзивного навчання дітей з особливими потребами, у вищій освіті впроваджуються принципи Болонського процесу, кредитно-модульна система навчання.

У непростих демографічних та соціально-економічних умовах здійснюється модернізація мережі навчальних закладів різних типів, реорганізація і кооперація їх з метою більш ефективного використання матеріально-технічних, кадрових, фінансових та управлінських ресурсів для забезпечення доступності та якості освіти.

Ускладнення демографічної ситуації, зменшення учнівських контингентів змусило скоротити за 10 останніх років майже 1 тис. шкіл. З метою доступності якісної освіти до кожної дитини ведеться пошук альтернативних моделей організації освіти, зокрема створення у сільських районах освітніх округів, яких нині функціонує майже 1,5 тис.

В останні роки призупинено процес необґрунтованого закриття дошкільних навчальних закладів, відновлено діяльність щодо формування їх мережі відповідно до потреб населення.

Визнанням позитивних якісних змін у забезпеченні розвитку національної освіти став Форум міністрів освіти європейських країн «Школа

XXI століття: Київські ініціативи», на якому проголошено сім напрямів євроінтеграції середньої освіти і проекти практичних дій по кожному з них («Дошкільна освіта»; «Спільна історія без розділових ліній»; «Толерантність»; «Через мову до взаєморозуміння»; «ІКТ - освіта без кордонів»; «Від шкіл-партнерів до партнерів-країн»; «Новий освіті Європи - новий європейський учитель»).

Водночас глибина освітніх реформ, якість і ефективність роботи навчальних закладів і установ системи національної освіти не можуть у повній мірі задовольнити сучасні потреби особистості і суспільства.

Нинішній рівень освіти в Україні не дозволяє їй у повній мірі виконувати функцію ключового ресурсу соціально-економічного розвитку країни і підвищення добробуту громадян. Залишається низькою престижність освіти і науки у суспільстві.

Задекларовані у попередні 10-річчя стратегічні завдання щодо забезпечення рівного доступу дітей і молоді до освіти, забезпечення її сталого розвитку і нової якості, демократизації управління не набули повної реалізації.

Зміст і організація національної освіти недостатньо переорієнтовані на особистість дитини, на формування у дітей і молоді життєво важливих компетентностей, активної їх соціалізації.

Викликає тривогу низький рівень здоров'я, морального, культурного і духовного розвитку молоді.

Залишається критичним стан фінансового та матеріально-технічного забезпечення системи освіти.

Інтеграція України у світовий освітній простір вимагає постійного вдосконалення національної системи освіти, пошуку ефективних шляхів підвищення якості освітніх послуг, апробації та впровадження інноваційних педагогічних систем, реального забезпечення рівного доступу всіх її громадян до якісної освіти, модернізації змісту освіти і організації її адекватно світовим тенденціям і вимогам ринку праці, запровадження громадсько-державної моделі управління.

З огляду на визначені пріоритети найважливішим для держави є виховання людини інноваційного типу мислення та культури, проектування акмеологічного освітнього простору з урахуванням інноваційного розвитку освіти, запитів особистості і суспільства.

Сучасний ринок праці вимагає від випускника не лише глибоких теоретичних знань, а здатності самостійно їх застосовувати в нестандартних,

постійно змінюваних життєвих ситуаціях, перехід від суспільства знань до суспільства життєво компетентних громадян.

2.2. Основні проблеми, виклики та ризики

Розбудова національної системи освіти в умовах становлення України як самостійної незалежної держави з урахуванням кардинальних змін в усіх сферах суспільного життя, історичних викликів ХХІ століття вимагає критичного осмислення досягнутого і зосередження зусиль та ресурсів на вирішенні найбільш гострих проблем, які стримують розвиток освітньої галузі, не дають можливості забезпечити нову якість освіти, адекватну нинішній історичній епосі. Серед цих проблем:

- недостатня відповідність освітніх послуг вимогам суспільства, запитам особистості, потребам ринку праці;
- обмеженість доступу до якісної освіти окремих категорій дитячого населення (сільські діти, особи з особливими освітніми потребами, обдарована учнівська молодь);
- відсутність цілісної системи виховання, фізичного, морального і духовного забезпечення розвитку та соціалізації дітей і молоді;
- недосконалість змісту освіти: державних освітніх стандартів, навчальних планів, програм та підручників;
- недостатньо зорієнтовані структура і зміст професійно-технічної та вищої освіти на потреби ринку праці, сучасні економічні виклики;
- не задовольняє потреб населення мережа дошкільних навчальних закладів;
- не відпрацьована ефективна система національного моніторингу та оцінювання якості освіти;
- повільно здійснюється гуманізація та інформатизація системи освіти, впровадження у навчально-виховний процес інноваційних та інформаційно-комунікаційних технологій;
- недостатній рівень соціального захисту учасників навчально-виховного процесу, відсутність цілісної системи соціально-економічних стимулів у педагогічних і науково-педагогічних працівників;
- низький рівень фінансово-економічного, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення навчальних закладів;
- в системі освіти не подолані факти корупції, неефективного використання фінансових і матеріальних ресурсів, розбазарювання приміщень навчальних закладів;
- не забезпечено належний рівень психолого-педагогічного та науково-методичного супроводу навчально-виховного процесу;

- недосконалість системи підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних та управлінських кадрів;
- неефективність управління системою та закладами освіти, недостатньо розвивається дитяче самоврядування, залучаються громадські інституції, роботодавці та інші користувачі освітніх послуг.

Труднощі перебудовного періоду, процеси певної соціально-економічної нестабільності, екологічні проблеми можуть спричинити **певні ризики**, які можуть ускладнити реалізацію цілей і завдань Національної стратегії розвитку освіти. Серед них:

- нестабільність економіки, обмеженість ресурсів для забезпечення системної реалізації усіх завдань і заходів, передбачених стратегією;
- негативний вплив ускладненої демографічної ситуації;
- несприйняття частиною суспільства запропонованих реформ;
- неготовність певної частини освітян до інноваційної діяльності;
- недостатня підготовленість органів управління освітою до комплексного вирішення нових завдань, до координації діяльності усіх служб і інституцій.

2.3. Основні завдання Національної стратегії розвитку освіти

Модернізація і розвиток освіти та науки повинні набути випереджального неперервного характеру, гнучко реагувати на всі процеси, що відбуваються у світі і в Україні. Зусилля органів управління освітою усіх рівнів, науково-методичних служб за підтримки усього суспільства та держави мають бути зосереджені на реалізацію пріоритетних напрямів розвитку освіти, подолання наявних проблем, вирішення перспективних завдань:

- розробка нової та удосконалення чинної законодавчої та нормативно-правової бази;
- оновлення змісту освіти на основі національних традицій, світового досвіду та принципів сталого розвитку;
- створення ефективної системи національного виховання, забезпечення фізичного, морального, культурного і духовного розвитку дитини, формування соціально зрілої творчої особистості, громадянина України і світу;
- забезпечення системного підвищення якості освіти на інноваційній основі;
- посилення мовної, інформаційної, екологічної, економічної та правничої підготовки учнів та студентів;
- забезпечення економічних і соціальних гарантій педагогічним і науково-педагогічним працівникам, підвищення їх соціального статусу, створення умов для їх професійного вдосконалення та творчості;

- створення сучасної матеріально-технічної бази для системи освіти, забезпечення умов для розвитку індустрії сучасних засобів навчання (навчально-методичних, електронних, технічних, інформаційно-комунікаційних тощо);
- розвиток системи громадсько-державного управління освітою, забезпечення об'єктивного оцінювання якості освітніх послуг;
- розробка ефективних механізмів фінансово-економічного забезпечення освіти.

Для здійснення стабільного розвитку і нового якісного прориву в національній системі освіти необхідно забезпечити:

а) у дошкільній освіті:

- відновлення роботи закритих у попередні роки дитячих дошкільних закладів і розширення їх мережі до повного задоволення потреб населення;
- стовідсоткове охоплення дошкільною освітою усіх дітей, які досягли 5-річного віку;
- створення оптимальних організаційно-педагогічних, санітарно-гігієнічних навчально-методичних і матеріально-технічних умов для функціонування дитячих дошкільних закладів;
- оновлення змісту, форм і методів навчання, виховання і розвитку дітей дошкільного віку відповідно до вимог Базового компоненту дошкільної освіти (державний стандарт) та програм розвитку дитини «Я у світі», «Впевнений старт».

б) у загальній середній освіті:

- обов'язкове здобуття усіма дітьми і молоддю шкільного віку повної загальної середньої освіти в обсягах, визначених Державним стандартом загальної середньої освіти;
- здійснення оптимізації мережі загальноосвітніх навчальних закладів з урахуванням демографічних, економічних, соціальних перспектив розвитку регіонів, запитів громадян та потреб суспільства;
- перебудову змісту й організації навчально-виховного процесу на засадах дитиноцентризму, особистісної орієнтації, компетентнісного підходу;
- підвищення ефективності навчально-виховного процесу на основі впровадження досягнень психолого-педагогічної науки, педагогічних інновацій, інформаційно-комунікаційних технологій;

- створення умов для диференціації навчання, забезпечення профільного навчання, індивідуальної освітньої траєкторії учнів відповідно до їх особистісних потреб, інтересів та здібностей;

- подальше удосконалення процедур і технологій зовнішнього незалежного оцінювання як передумови забезпечення рівного доступу до навчання у вищій школі.

в) в освіті дітей з особливостями фізичного і психічного розвитку:

- удосконалення методики раннього виявлення та проведення діагностики дітей з особливими потребами;

- розширення практики інклюзивного та інтегрованого навчання у загальноосвітніх навчальних закладах дітей та молоді з особливостями психофізичного розвитку;

- пріоритетне фінансування та належне навчально-методичне і матеріально-технічне забезпечення навчальних закладів, що надають освітні послуги дітям і молоді з особливими потребами.

г) у позашкільній освіті:

- збереження та розвиток мережі позашкільних навчальних закладів для надання додаткових освітніх послуг, виховання і розвитку дітей і молоді згідно з їх запитамі і потребами;

- створення ефективної системи пошуку, підтримки і розвитку талановитої учнівської молоді.

д) у професійно-технічній освіті:

- розроблення та впровадження державних стандартів професійно-технічної освіти з конкретних професій;

- оптимізацію мережі професійно-технічних навчальних закладів різних типів, професійних спрямувань та форм власності з урахуванням демографічних прогнозів, регіональної специфіки та потреб ринку праці;

- розроблення Державного переліку професій з підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах;

- удосконалення системи перепідготовки і підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних кадрів професійно-технічної освіти шляхом розширення мережі профільних ПТНЗ, на базі яких буде здійснюватися підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання;

- утворення центрів забезпечення належної якості професійно-технічної освіти на базі діючих навчально (науково) – методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти;

- відкриття до кінця 2015 року 27 навчально-практичних центрів за галузевим спрямуванням.

е) у вищій освіті:

- завершення розробки та прийняття Верховною Радою України законів України « Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» та «Про систему професійних кваліфікацій»;

- реформування мережі вищих навчальних закладів, приведення її у відповідність з потребами і можливостями країни; створення потужних навчально-наукових університетів, регіональних університетських комплексів;

- затвердження Переліку професій педагогічних і науково-педагогічних працівників;

- розроблення стандартів вищої освіти нового покоління, зорієнтованих на компетентнісний підхід в освіті, узгоджених з новою структурою освітньо-кваліфікаційних (освітньо-наукових) рівнів вищої освіти;

- розширення взаємодії з установами НАН та НАПН щодо розвитку наукових досліджень в галузі вищої освіти;

- розроблення цілісної системи пошуку талановитої молоді, її педагогічного і наукового розвитку та подальшого супроводження у кар'єрному рості;

- переоснащення навчальної і наукової та матеріально-технічної бази через цільове фінансування.

III. Механізми реалізації Національної стратегії розвитку освіти

3.1. Оновлення нормативно-правової бази системи освіти

- розробка і прийняття законів України:
 - «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту»,
 - «Про систему професійних кваліфікацій»,
 - «Про післядипломну освіту»;
- внесення змін до законодавства в частині встановлення пільг під час вступу до вищих навчальних закладів, які готують фахівців за спеціальностями, що відповідають пріоритетним напрямкам розвитку національної економіки;
- розробка, затвердження та впровадження Національної рамки кваліфікацій;
- розробка і затвердження Положення про обласні інститути післядипломної педагогічної освіти в контексті Положення про безперервну освіту педагогів та Положення про атестацію обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти;
- розробка, затвердження та впровадження в освітню практику положень:
 - про дистанційну форму навчання в системі загальної середньої освіти, про науково-педагогічний проект, про авторську школу;
- розробка порядку формування державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою, переліку та нормативів платних освітніх послуг;
- затвердження:
 - Переліку професій педагогічних і науково-педагогічних працівників,
 - Державного переліку професій з підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах;
- удосконалення нормативно-правової бази з питань:
 - управління освітою на всіх рівнях, проведення моніторингу та оцінювання якості освіти,

матеріально-технічного та інформаційно-комунікаційного забезпечення навчальних закладів,
правового захисту освітніх інновацій та результатів науково-педагогічної діяльності як об'єктів інтелектуальної власності.

3.2. Удосконалення структури системи освіти

- оптимізація державних управлінських структур з метою забезпечення децентралізації та демократизації управління освітою;
- розробка наукових підходів до ефективної оптимізації навчальних закладів усіх підсистем освіти;
- системне реформування структури вищої освіти через впровадження її трьох рівнів: освітньо-кваліфікаційних – бакалавр, магістр, освітньо-наукового – доктор філософії відповідних наук;
- диференціація типів вищих навчальних закладів, їх завдань у розрізі типів, програм навчання, виділення категорії дослідницьких університетів, основним завданням яких має стати наукова діяльність;
- приведення структури професійно-технічної та вищої освіти у відповідність до потреб ринку праці;
- розширення організаційно-правових засад функціонування підготовчих відділень у складі вищих навчальних закладів з урахуванням потреби у створенні умов для підготовки абітурієнтів;
- розробка системи заходів (нормотворчих, науково-методичних, фінансово-економічних тощо) щодо впровадження ідеї автономії навчальних закладів;
- розширення мережі профільних ПТНЗ як бази підвищення кваліфікації майстрів виробничого навчання;
- запровадження систем дистанційної та альтернативної освіти, створення мережі регіональних центрів дистанційного навчання;
- формування інфраструктур у підсистемах освіти, що забезпечуватимуть реалізацію інновацій в освіті;
- розвиток мережі закладів позашкільної освіти за місцем проживання, у тому числі у сільській місцевості.

3.3. Модернізація змісту освіти

- розробка і впровадження нових державних стандартів загальної середньої, професійно-технічної та вищої освіти на основі Національної рамки кваліфікацій;
- розробка та затвердження стандартів післядипломної педагогічної освіти;
- модернізація навчальних планів, програм та підручників навчальних закладів відповідно до оновлених державних стандартів;
- забезпечення оптимального співвідношення у змісті шкільної освіти гуманітарної, природничо-математичної і оздоровчо-технологічної складових, теоретичних і практичних компонентів;
- забезпечення формування інваріантного компонента навчання з кожної дисципліни відповідно до державних вимог щодо рівня освіченості сучасної людини, стану психофізичного розвитку дитини та компетентнісного підходу до навчання;
- приведення у відповідність до навчальних програм загальноосвітніх навчальних закладів програмних засобів з навчальних предметів природничо-математичного та технологічного циклів.
- запровадження у вищих навчальних закладах I-II рівня акредитації двох типів навчальних програм: академічних (на основі бакалаврських програм) та професійних (на основі замовлень роботодавців), що реалізуються переважно за рахунок коштів конкретних замовників;
- розроблення Державного переліку професій з підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах;
- розширення практики підготовки вчителів за інтегрованими програмами (у тому числі й за подвійними спеціальностями на рівні професійного магістра);
- оновлення змісту, форм і методів навчання шляхом широкого впровадження у навчально-виховний процес сучасних комп'ютерних технологій, електронного контенту.

3.4. Забезпечення національного виховання, розвитку і соціалізації дітей та молоді

Система освіти має забезпечувати формування особистості, яка усвідомлює свою належність до українського народу, європейської цивілізації, орієнтується в реаліях і перспективах соціокультурної динаміки,

підготовлена до життя у постійно змінюваному, конкурентному, взаємозалежному світі.

Ядром державної гуманітарної політики щодо національного виховання має бути забезпечення громадянського, патріотичного, морального виховання, формування здорового способу життя, соціальної активності та відповідальності.

Реалізація цих завдань передбачає:

- переорієнтацію пріоритетів освіти з держави на людину, дитину, на послідовну демократизацію і гуманізацію навчально-виховного процесу, педагогічної ідеології загалом, тобто на європейські гуманістичні цінності й виміри;
- забезпечення відповідності змісту і якості виховання актуальним та перспективним проблемам особистості, суспільства, держави;
- формування єдиного міжвідомчого підходу до виховання дітей і молоді;
- взаємодію сім'ї, освітніх установ, органів управління освітою, дитячих і молодіжних громадських організацій у вихованні і соціалізації дітей і молоді;
- розробку програми превентивного виховання дітей і молоді в системі освіти;
- формування ефективної та дієвої системи профілактики правопорушень, дитячої бездоглядності та безпритульності;
- розробку та реалізацію Національної концепції забезпечення розвитку і соціалізації дітей та молоді;
- формування здорового способу життя як складової виховання;
- збільшення рухового режиму учнів шкільного віку до 12 годин на тиждень за рахунок уроків фізичної культури, спортивно-масової та фізично-оздоровчої роботи в позаурочний час;
- удосконалення фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи у закладах системи освіти та інших відомств (розширення кількості спортивних гуртків, секцій і клубів із обов'язковим кадровим, фінансовим, матеріально-технічним забезпеченням їх діяльності);

- посилення взаємодії органів управління освіти і закладів освіти із засобами масової інформації, залучення їх до процесу виховання;
- розвиток мережі закладів позашкільної освіти за місцем проживання, у тому числі у сільській місцевості;
- розробка критеріїв оцінювання якості і результативності виховної діяльності закладів освіти;
- створення системи психолого-педагогічної та медико-соціальної реабілітації сім'ї.

3.5. Інформатизація освіти

Пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві.

Це досягається шляхом:

- забезпечення поступової інформатизації системи освіти, спрямованої на задоволення освітніх інформаційних і комунікаційних потреб учасників навчально-виховного процесу;
- запровадження дистанційного навчання із застосуванням у навчальному процесі та бібліотечній справі інформаційно-комунікаційних технологій поряд з традиційними засобами;
- розроблення індивідуальних модульних навчальних програм різних рівнів складності залежно від конкретних потреб, а також випуску електронних підручників.

Заходи забезпечення інформатизації освіти передбачають:

- створення інформаційної системи підтримки освітнього процесу, спрямованої на реалізацію її основних функцій (забезпечення навчання, соціалізація, внутрішній контроль виконання освітніх стандартів тощо);
- стовідсоткове забезпечення навчальними комп'ютерними комплексами загальноосвітніх навчальних закладів I-III ступенів;
- поступове забезпечення навчальними комп'ютерними комплексами загальноосвітніх навчальних закладів I та II ступенів, а також опорних навчальних закладів освітніх округів мультимедійним обладнанням;

- оновлення існуючого парку комп'ютерної техніки;
- створення електронних підручників та енциклопедій навчального призначення;
- створення національної інформаційно-комунікаційної мережі на основі бездротових технологій четвертого покоління;
- забезпечення організації допоміжних бізнес-процесів в освітніх установах, розвиток комплексної інформаційної системи «Картка учня», що забезпечує спостереження і контроль за перебуванням дітей в освітніх установах;
- розвиток мережі електронних бібліотек на всіх рівнях освіти;
- забезпечення розвитку інформатизації закладів освіти та їх доступу до світових інформаційних ресурсів;
- створення, видання та забезпечення навчальних закладів електронними засобами навчального призначення;
- програмно-технічне забезпечення центрів дистанційного навчання підсистем освіти;
- забезпечення навчально-виховного процесу засобами інформаційно-комунікаційних технологій;
- створення відкритої мережі освітніх ресурсів;
- створення системи інформаційно-аналітичного забезпечення у сфері управління навчальними закладами;
- інформаційно-технологічне забезпечення моніторингу освіти (розробка й упровадження інноваційних освітніх технологій, збір і поширення даних щодо якості національної системи освіти).

3.6. Посилення кадрового потенціалу

Сучасний розвиток суспільства вимагає удосконалення системи педагогічної та післядипломної освіти педагогічних працівників відповідно до умов соціально орієнтованої економіки та інтеграції України в європейське і світове освітнє співтовариство.

Основними завданням педагогічної освіти є:

- забезпечення кваліфікованими педагогічними кадрами дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних навчальних закладів;
- приведення змісту фундаментальної, психолого-педагогічної, методичної, інформаційної, практичної та соціально-гуманітарної підготовки педагогічних і науково-педагогічних працівників до вимог інформаційного суспільства та змін, що відбуваються у соціально-економічній, духовній та гуманітарній сферах, у дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах;

- модернізація навчальної діяльності вищих педагогічних навчальних закладів, які здійснюють підготовку педагогічних і науково-педагогічних працівників, на основі інтеграції традиційних педагогічних та новітніх інформаційно-комунікаційних технологій навчання, а також створення нового покоління підручників, навчальних посібників і дидактичних засобів;
- запровадження двоциклової підготовки педагогічних працівників за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра і магістра та забезпечення мобільності на європейському просторі вищої освіти;
- удосконалення системи відбору молоді на педагогічні спеціальності, розширення цільового прийому та запровадження підготовки вчителів на основі договорів;
- оптимізація мережі вищих навчальних закладів та закладів післядипломної педагогічної освіти з метою створення умов для безперервної освіти педагогічних працівників.

Підготовка педагогічних кадрів повинна здійснюватися педагогічними коледжами, педагогічними академіями, університетами, класичними університетами та іншими вищими навчальними закладами за умови виконання ними вимог стандартів вищої освіти з педагогічних спеціальностей.

З цією метою педагогічні училища (технікуми) планується реорганізувати у педагогічні коледжі, які будуть функціонувати як структурні підрозділи педагогічних або класичних університетів або як самостійні вищі навчальні заклади.

Враховуючи необхідність якісної підготовки педагогічних працівників для роботи у дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних та професійно-технічних навчальних закладах, забезпечення їх готовності до викладання не менше ніж двох шкільних предметів та проведення позашкільної роботи, навчання майбутніх педагогів здійснюється за поєднаними спеціальностями або спеціальністю і спеціалізацією.

Педагогічні спеціалізації запроваджуються для підготовки педагогічних кадрів до викладання навчальних предметів варіативного компонента навчального плану загальноосвітніх навчальних закладів, а

також до проведення позашкільної і позакласної роботи з урахуванням задоволення особистісних освітніх інтересів студента та професійних потреб замовника.

За спеціальністю «Професійна освіта» (за профілем) здійснюється підготовка педагогічних працівників для системи професійно-технічної освіти за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра і магістра з присвоєнням кваліфікацій майстра виробничого навчання, викладача практичного навчання за відповідними галуззю виробництва або сферою обслуговування, інженера-педагога та викладача спеціальних дисциплін у відповідних галузі виробництва або сфері обслуговування.

З прийняттям Верховною Радою України Закону України «Про вищу освіту» (нова редакція) підготовка педагогічних кадрів з вищою освітою здійснюватиметься за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра і магістра.

Тривалість підготовки бакалавра з урахуванням особливостей спеціальностей становитиме три-чотири роки, магістра – півтора-два роки.

Формування контингенту студентів педагогічних спеціальностей здійснюватиметься на основі:

- визначення об'єктивної прогнозованої потреби дошкільних, загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів у педагогічних кадрах на регіональному та державному рівнях;
- педагогічної профорієнтації учнівської молоді з метою забезпечення їх особистісної готовності до педагогічної діяльності, урізноманітнення форм довузівської роботи;
- збільшення до 50 відсотків цільового прийому сільської молоді на педагогічні спеціальності з урахуванням регіональних потреб.

З метою раціонального використання випускників педагогічних навчальних закладів та необхідності задоволення потреби певних регіонів у педагогічних кадрах їх підготовка здійснюється на основі цільових договорів, укладених органами управління освітою з вищими навчальними закладами.

Працевлаштування випускників педагогічних спеціальностей має здійснюватися на умовах, що визначені тристоронньою угодою «випускник – вищий навчальний заклад – роботодавець».

3.7. Фінансування та матеріально-технічне забезпечення системи освіти

Фінансування освітньої галузі має забезпечити надання громадянам якісної освіти. Це передбачає:

- визнання фінансування освіти як пріоритетного напрямку видатків бюджетів усіх рівнів;
- багатоканальне фінансування освіти через запровадження систем субсидій, грантів, кредитів, їхнього поєднання та диференціації у розрізі категорій отримувачів цих коштів (їх соціальний стан, стан здоров'я, згода на відпрацювання після закінчення навчання тощо);
- оптимальне і цільове використання переваг ринкової економіки і сучасних технологій для досягнення інноваційного розвитку освіти та виконання її основних функцій;
- визначення обсягів фінансування підготовки фахівців з вищою освітою за державним замовленням з державного бюджету;
- формування вимог до обґрунтування необхідного фінансування та ресурсного забезпечення інновацій, заходів, програм в освіті;
- розробку альтернативних механізмів фінансування навчальних закладів;
- заохочування до навчання на педагогічних спеціальностях через надання грантів та введення для випускників зобов'язань щодо відпрацювання на вчительських посадах протягом 5-10 років;
- запровадження фінансування вищих навчальних закладів за контрактами із чітким визначенням конкретних результатів діяльності після закінчення терміну фінансування;
- упровадження корпоративного зв'язку вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації із роботодавцями на основі двосторонніх угод;
- визначення нормативів платних освітніх послуг;
- забезпечення повного операційного простору для розвивально-навчальної діяльності дітей та молоді;
- формування сучасної системи нормування та оплати праці у галузі освіти;
- забезпечення видання, розподілу та зберігання у навчальних закладах національних підручників, навчальних і методичних посібників та альтернативної навчальної літератури;
- забезпечення розробки та постачання навчальним закладам сучасних засобів та обладнання для здійснення навчально-виховного процесу в обсягах, передбачених державними освітніми стандартами.

3.8. Модернізація системи управління освітою

Модернізація системи управління освітою передбачає:

- оптимізацію державних управлінських структур, децентралізацію управління освітою;
- перерозподіл функцій і повноважень між центральними і регіональними органами управління освітою, органами місцевого самоврядування і навчальними закладами;
- надання автономії навчальним закладам усіх рівнів;
- апробацію і впровадження різних моделей державно-громадського управління розвитком навчальних закладів;
- удосконалення нормативно-правової бази з питань управління освітою;
- перехід до програмно-цільового управління;
- професійну підготовку компетентних менеджерів освітньої галузі;
- запровадження нових ефективних форм підвищення кваліфікації керівників освіти та науково-методичних служб;
- розробку ефективних механізмів взаємодії сім'ї, освітніх установ, органів управління освітою, дитячих і молодіжних громадських організацій у напрямку розвитку, виховання і соціалізації дітей і молоді;
- розробку та підтримку інноваційних підходів до удосконалення окремих підсистем освіти (фінансові, організаційні, нормативно-правові тощо);
- створення умов щодо введення до штатного розпису закладів освіти додаткових штатних одиниць педагогів-організаторів, соціальних педагогів, психологів, класних керівників з урахуванням потреб навчального закладу;
- розвиток автоматизації управління освітою.

3.9. Національний моніторинг системи освіти

Ефективність реалізації управління освітньою галуззю залежить від того, наскільки система моніторингу і оцінки якості освіти чутлива до цілей і завдань державної освітньої політики України і наскільки управлінські рішення, що приймаються, адекватні результатам і рекомендаціям моніторингових досліджень.

Перспективними напрямками забезпечення моніторингу і оцінки якості освіти в Україні мають стати:

- розробка та затвердження Концепції Національної системи моніторингу і оцінки якості освіти;
- запровадження фундаментальних досліджень в галузі методології педагогічних вимірювань, оцінювання результативності освітньої політики;
- розробка стандартизованих технологій педагогічних вимірювань;
- запровадження автоматизованої інформаційної системи моніторингу:
 - ефективності діяльності навчальних закладів,
 - результатів навчальної діяльності учнів і студентів,
 - підвищення кваліфікації педагогічних та управлінських кадрів тощо;
- забезпечення населення достовірною й повною інформацією стосовно умов і результативності функціонування освітньої галузі на різних її рівнях і за системою показників, що ґрунтуються на наукових засадах, ураховують пріоритети розвитку національної системи освіти та світові тенденції в освіті;
- забезпечення навчальних закладів, установ управління освітою різних рівнів, політичних інституцій країни достовірною й повною інформацією для вироблення ефективної освітньої політики та оцінювання ефективності управлінських рішень;
- забезпечення даними про якість національної системи освіти у рамках міжнародних порівняльних досліджень з метою інтеграції національної системи освіти у єдиний освітній простір Європи і світу і забезпечення її конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг в умовах глобалізації;
- розробка стандартів і критеріїв оцінювання якості освіти та її складових;
- здійснення моніторингу якості ресурсного (кадрове, матеріальне, інформаційне,- підручники, посібники тощо та інше) забезпечення освіти та умов реалізації освітнього процесу;
- здійснення моніторингу якості навчальних досягнень (моніторинг рівня навчальних досягнень учнів і студентів);
- участь у міжнародних порівняльних дослідженнях якості освіти (TIMSS, PISA, PEARLS тощо);
- створення розгалуженої мережі регіональних центрів моніторингу якості освіти;
- модернізація та оновлення системи освітньої статистики.

3.10. Розробка та підтримка державних програм в освіті

- формування вимог щодо обґрунтування необхідного фінансування та ресурсного забезпечення державних, регіональних та галузевих програм в системі освіти, контролю за їх реалізацією;
- створення систем мотивації та стимулювання розробки альтернативних концептуальних моделей удосконалення окремих підсистем освіти;
- забезпечення виконання завдань та заходів державних цільових програм:
 - розвитку дошкільної освіти на період до 2017 року;
 - розвитку позашкільної освіти на період до 2014 року;
 - підвищення якості шкільної природничо-математичної освіти на період до 2015 року;
 - розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 роки;
 - «Шкільний автобус» на 2011-2015 роки;
 - «Сто відсотків» (2011-2015 рр.);
- розробка та затвердження державних програм:
 - превентивного виховання дітей і молоді в системі освіти України;
 - забезпечення розвитку та соціалізації дітей та молоді;
 - моніторингу якості загальної середньої, професійно-технічної та вищої освіти;
 - цільова соціальна програма розвитку фізичної культури і спорту на 2012-2016 роки.

3.11. Міжнародне партнерство

- організація освітніх і наукових обмінів, стажування та навчання за кордоном учнів, студентів, педагогічних і науково-педагогічних працівників;
- розширення участі навчальних закладів, педагогів, науковців, учнів та студентів у проектах та програмах міжнародних організацій та співтовариств;
- проведення міжнародних наукових конференцій, семінарів, симпозіумів тощо;
- створення міжнародної on-line школи для учнів, де розмістяться веб-ресурси з національних історій та історії Європи, започаткування міжнародних олімпіад з історії;
- підтримка співробітництва міжнародних таборів для дітей та юнацтва;

- проведення спільних конкурсів, фестивалів, форумів тощо;
- створення міжнародних волонтерських груп з метою відновлення пам'ятників культури;
- створення віртуальних програм для вчителів іноземних мов та вчителів-предметників (фізиків, математиків, хіміків тощо), що спонукатиме вивчати та використовувати кілька мов;
- розширення мережі європейських класів (European sections), де учні отримують можливість вивчати більше іноземних мов;
- проведення європейського конкурсу «Школа без кордонів».

IV. Очікувані результати реалізації Національної стратегії розвитку освіти

Підвищення якості результатів навчання випускників усіх рівнів системи освіти.

Створення збалансованої законодавчої системи освіти, що регулює та забезпечує ефективність реалізації стратегічних напрямків розвитку освіти в Україні, результативного функціонування всіх її підсистем.

Створення позитивних зразків та поширення досвіду успішного реформування освіти, забезпечення необхідних науково-методичних, організаційних та матеріально-технічних умов.

Створення в Україні підсистеми елітної освіти для підготовки кадрів для високотехнологічних галузей, сучасних напрямів науки і мистецтва.

Підготовка та виховання педагогічних кадрів на засадах безальтернативності інноваційних підходів до організації навчання та удосконалення підсистем освіти, дитиноцентризму, власного безперервного професійного та творчого зростання.

Визначеність й унормування змісту всіх підсистем освіти, що забезпечує усталену систему знань та компетентностей, потужну професійно кваліфіковану кадрову базу для економічного зростання держави, конкурентоспроможність вітчизняних працівників на зовнішньому ринку праці.

Створення соціально сприятливих умов для здобуття освіти за потребою всіх категорій населення України.

Створення ефективної системи забезпечення розвитку дитини покоління інформаційної епохи, формування соціально і фізично зрілої творчої особистості, громадянина України і світу.

Створення економічно сприятливих умов і соціальних гарантій педагогічним і науково-педагогічним працівникам, підвищення їх соціального статусу, створення умов щодо їх професійного вдосконалення та творчості.

Створення дієвої системи ресурсного забезпечення освіти.